

Als Koning Winter regeert

Een fotografisch beeld van winters van vroeger

Arie Pieters

Als Koning Winter regeert

Een fotografisch beeld van winters van vroeger

Arie Pieters

Schrijver: Arie A. Pieters
Omslagontwerp: Arie A. Pieters

Foto's privé-verzamelingen:

collectie/archief Arie A. Pieters
collectie dhr. J. Berkman
collectie dhr. A. W. Barends
collectie dhr. W. H. Verburg
collectie dhr. P. W. v. d. Wijngaarden
collectie dhr. K. L. Harmsen †
collectie dhr. L. Schuitemaker
collectie dhr. W. Brandsma †
collectie dhr. B. van Galen
collectie mevr. S. van der Kamp
collectie dhr. G. J. van Randwijk
collectie dhr. D. Keller (USA)

Foto's en informatie websites:

website Zoekplaatjes.nl, website Dordtsekaart.nl,
website Wikipedia.org, website Binnenvaart.eu,
website Kustvaartforum.com, website Inoudeansichten.nl,
website Nationaalarchief.nl, website KNSB/Wikipagina's,
website Kroniekvanenkuizen.nl, website Wyohistory.org,
website Nationaalsleepvaartmuseum.nl,
website Historydaily.org

ISBN: 9789403617404
Uitgegeven door: Mijnbestseller.nl
Print: Printforce
Copyright: Arie A. Pieters, 2021 ©

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. De 'horror' van een 'echte' winter
3. Als Koning Winter de wereld regeert
4. Nawoord
5. Woord van dank
6. Eerdere uitgaven
7. Nuttige adressen/websites

1. Inleiding

Ik had voordat dit boek over winters van vroeger het leven-licht zag al twee andere boekjes gemaakt, waarin beelden van winters uit lang vervlogen tijden een hoofdrol vertolkten. Dat zijn: 'De Beer en Koning Winter' en 'De vergeten winter'. In het eerste boekje was de hoofdrol overigens niet weggelegd voor Koning Winter, maar voor de legendarische stoomsleper annex ijsbreker 'Siberië'. Het schip was in de jaren twintig en dertig de sterkste sleper en ijsbreker in de Nederlandse wateren en was ondermeer in de winter van 1929 vaak de aanvoerder van de konvooien ijsbrekers, die in maart de rivieren in de provincie Zuid-Holland (en daarbuiten) weer bevaarbaar moesten maken. 'De vergeten winter' ging specifiek over de bijzonder strenge winter van 1929. Een winter die bij sommige meteorologen bekend staat als 'de vergeten winter'.

Dat stempel kreeg deze barre winter, die in de top vijf staat van koudste winters van de vorige eeuw, omdat het een winter is die nog stamt uit een periode dat er relatief weinig foto's van zijn en nog minder bewegende beelden. Vreemd is dit laatste zeker niet. Film was nog relatief nieuw. Het jaar 1929 was b.v. het jaar dat de geluidsfilm haar doorbraak bij een groot publiek beleefde. De beelden die voor andere doeleinden dan bioscoopfilms werden opgenomen, zoals die van de winter van 1929, moesten het in die tijd vaak zonder geluid doen. En in 1929 had lang niet iedereen een fotocamera, want dat was voor veel gezinnen pure luxe. Slechts een kleine minderheid van de bevolking beschikte over een camera en de meeste opnamen uit die winter zijn dan ook van de hand van professionele fotografen. Ook in 'De vergeten winter' kwam de 'Beer van Rotterdam' trouwens weer meerdere keren prominent in beeld.

In de winter van 1929 werd ook de zo goed als zeker op één na zwaarste editie van de Elfstedentocht verreden. (De tocht der tochten beleefde uiteraard haar meest barre uitvoering in 1963.) Alle research die ik deed voor deze beide boekjes leverden nog veel meer interessante, unieke en soms schitterende beelden op van winters uit soms lang vervlogen tijden. Maar die kon ik niet gebruiken voor die boekjes. Het was echter voor mij wel de aanzet om nog meer speurwerk te gaan verrichten naar hoe het er in zulke winters aan toe ging. En ook ging ik eens kijken of er nog fotografische beelden van voor het jaar 1900 beschikbaar waren, om te zien hoe Koning Winter toen regeerde. Die waren er gelukkig en ze leverden een paar fantastische foto's op, die dan ook een plekje kregen in dit boek. Ik wil de lezer bij deze vast speciale aandacht vragen voor de foto's van de bevroren Niagara watervallen. En ook vergeten we 'de vergeten winter' niet in dit boek, want die zorgde ook voor wonderlijke en unieke beelden.

Verder is er extra aandacht voor de sneeuwstormen, die vaak een voorbode zijn van een strenge winter. En dan gaan we niet alleen terug naar vooroorlogse tijden, maar ook naar de jaren veertig, vijftig en zestig. Een sneeuwstorm staat soms geheel op zichzelf, maar er zijn ook winters waarin er meerdere worden ingezet door Koning Winter. En hoe fout het dan kan gaan hebben wij in Nederland in de winter 1979 ook nog mee kunnen maken. In heel het land doken sneeuwduinen op van soms anderhalve meter of nog hoger. De noordelijke provincies raakten zelfs compleet ingesneeuwd! Wat trouwens telkens weer opvalt is dat het leven soms onder de meest barre omstandigheden meestal nog wel door kon gaan. Daar kunnen we nu wel iets van leren, want zelfs een paar dagen fikse sneeuwval in de jaren 2017 en 2019 zorgde meteen alweer voor volop problemen op het spoor.

Hoewel veel sneeuwlandschappen en andere winterse beelden bij ons mensen toch meestal en gevoel van magie en romantiek oproepen, is er in dit boek ook aandacht voor de minder leuke kanten van strenge winters. Sneeuwpret voor kinderen, de mogelijkheid om fraaie, winterse landschappen op de gevoelige plaat vast te leggen en schaatswedstrijden op natuurijs zijn de bekende pluspunten. Daarnaast is er echter de overlast en dan vooral de zware omstandigheden waaronder bepaalde beroepsgroepen hun werk moeten proberen te doen in zulke winters. En dan hebben we het nog niet eens over wat zo'n strenge winters met veel sneeuwval voor in het wild levende dieren en vogels kan betekenen... Het is goed om ook daar bij stil te staan in een boek als dit. Natuurlijk is het altijd een prachtig gezicht die eerste sneeuw en een maagdelijk wit sneeuwtapijt, waar niemand nog een voetstap op heeft gezet. Maar als het langere tijd winter blijft en zeker als dat sneeuwtapijt regelmatig wordt aangevuld met verse sneeuw, is het voor dieren en vogels een kwestie van puur overleven.

We reizen in dit fotoboek bijna heel de wereld over om eens te kijken wat Koning Winter allemaal voor de mensheid en andere levende wezens in petto had in de jaren tussen 1880 en 1980. Het levert soms schitterende, maar toch wel beangstigende beelden op. Koning Winter heeft immers zijn eigen wetten en die houden niet altijd rekening met het alledaagse leven. Nog even een vrijblijvend leesadvies: Maak het u gemakkelijk en schenk een kop warme chocolademelk in. De ideale drank om in de juiste stemming te komen. Rest mij nu nog iedereen veel lees- en kijkplezier te wensen.

Arie Pieters

2. De 'horror' van een 'echte' winter

Nee, we gaan dit boek geen boek maken met een hoog 'sombere' gehalte, maar het is goed om toch even stil te staan bij de impact die een strenge winter kan hebben op het leven van zowel mens als dier. Wij halen nu in Nederland misschien onze schouders op als we weer een weerman of weervrouw de term 'horrorwinter' horen gebruiken, maar in andere delen van de wereld ligt dat echt heel anders. Ook in deze eeuw kwamen in de Verenigde Staten en Canada verschillende extreme sneeuwstormen voor en in delen van Siberië en het noorden van China werden temperaturen gemeten die de min veertig graden passeerden. En winters met heel veel sneeuwval of langere perioden met strenge vorst maken ook nu nog steeds slachtoffers in afgelegen gebieden en onder daklozen. We hoeven maar terug te gaan tot het midden van de vorige eeuw om tientallen dodelijke slachtoffers te noteren tijdens 'blizzards' (zwarte sneeuwstormen) in delen van de VS.

En als we teruggaan naar 'de vergeten winter' van 1929 dan zien we dat ook in Europa toen tientallen slachtoffers vielen. En hoe verder wij terug gaan in de tijd, hoe zwaarder werden ook de omstandigheden voor de mensen die de samenleving draaiende moesten houden tijdens een extreme winter. In dit boek gaan wij onder andere ook beelden zien van winters van voor 1900. Vervoer ging toen nog met paard en wagen, koetsen, rijtuiggen, handkarren, zeil- en stoomschepen en stoomtreinen. En ook in de jaren tussen 1880 en 1900 kwamen er meerdere strenge winters voor, zowel in de Verenigde Staten als in Europa. Gelet op de vaak tientallen doden, die soms in die tijd alleen al vielen in afgelegen gebieden en steden met veel dak- en thuislozen is het eigenlijk niet eens zo gek dat de term 'horrorwinter' nog weleens voorbij komt.

Het is ook goed om in dit boek stil te staan bij de effecten die een extreme winter, zoals die ook in ons land meerdere keren voorbijkwam in de vorige eeuw kan hebben op de populaties van dieren/vogels. In de winter van 1962/1963 deed men daar in GB onderzoek naar. En de resultaten waren dramatisch...

Afname populaties vogels in Groot-Brittannië
(winter 1962/1963)

-Een derde van alle soorten watervogels was vrijwel verdwenen na deze winter.

-Van alle vogelsoorten waren de aantallen na deze winter in Groot-Brittannië met ruim een derde afgenomen.

Daarnaast bleek dat ook voor wat betreft grotere zoogdieren de gevolgen enorm waren qua aantallen/populaties.

De gevolgen voor veel dieren en met name vogelsoorten zijn bij een dergelijke winter dus groot. Later onderzoek deed biologen vermoeden dat de populaties van vogelsoorten die het zwaarste waren getroffen door de winter van 1962/1963 zich nog niet eens hadden hersteld van de ook strenge winter van 1955/1956. Ik heb voor wat betreft ons land geen gegevens kunnen vinden die ook betrekking hadden op een dergelijk onderzoek, maar gezien het verloop van deze winters (bijna gelijkwaardig strenge winters zowel in Engeland als in Nederland) kan het bijna niet anders of ook hier moeten de gevolgen voor veel vogelsoorten heel ingrijpend zijn geweest. Dergelijke winters zijn goed beschouwd ook niet normaal voor het gematigde klimaat van beide landen. Zulke extreme winters verlopen voor vogels en dieren hier ook bijna altijd rampzalig.

**Mijn gevleugelde vriend (zwarte kraai) gefotografeerd einde januari 2019. Ik volg ondertussen alweer sinds juni 2014 de dagelijkse belevenissen van deze vogel, die ik in 2006 als een jonge kraai leerde kennen. Op 23 januari 2019 was er een pittige sneeuwbuï langsgekomen, die 10 cm sneeuw achterliet. In het begin vinden kraaien dat leuk: Even spelen en een paar keer een 'sneeuwbad' nemen.*

Wie een hond heeft, kraaiachtige vogels in de gaten heeft gehouden na sneeuwval of met winterweer de dierentuin heeft bezocht weet dat veel dieren de eerste sneeuw best leuk vinden. Maar in het wild dringt daarna het besef door dat het ook veel problemen geeft als het te lang 'wit' blijft...

**Vogels voeren in de winter van 1906. Jawel, ook toen deden mensen al hun best om dieren en vogels te helpen als Koning Winter bezit had genomen van het land. En uiteraard helpt dit en hielp dit toen ook om veel vogels de winter door te helpen.*

Een langdurige, strenge winter zorgt voor tal van problemen. Problemen waar mens en dier als de eerste sneeuwbuï naar beneden komt niet bij stil staan. Maar gelukkig is er al heel lang bij veel mensen het besef om dieren en vogels te helpen zulke winters te overleven*.

Tips om vogels de winter door te helpen kunt u tegenwoordig ondermeer vinden op de websites van de **Vogelbescherming en de **Dierenbescherming**. Ook veel dierenwinkels geven u graag advies.*